

УИЛЬЯМ ШЕКСПИР

PALJO MELUA
TYHJÄSTÄ

Уильям Шекспир

Paljo melua tyhjästä

«Public Domain»

Шекспир У.

Paljo melua tyhjästä / У. Шекспир — «Public Domain»,

Содержание

Näytelmän henkilöt:	5
ENSIMMÄINEN NÄYTÖS	6
Ensimmäinen kohtaus	6
Toinen kohtaus	12
Kolmas kohtaus	13
TOINEN NÄYTÖS	15
Ensimmäinen kohtaus	15
Конец ознакомительного фрагмента.	20

William Shakespeare

Paljo melua tyhjästä

Näytelmän henkilöt:

DON PEDRO, Aragonian prinssi.
DON JUAN, hänen velipuolensa.
CLAUDIO, nuori florensilainen kreivi.
BENEDIKT, padualainen ylimys.
LEONATO, Messinan maaherra.
ANTONIO, hänen veljensä.
BALTHASAR, Don Pedron palvelija.
BORACHIO, | Don Juanin seuralaisia.
CONRAD, |
MOILANEN, | oikeudenpalvelijoita.
MUIKKARI, |
Munkki FRANCISCUS.
Kirjuri.
Poika.
HERO, Leonaton tytär.
BEATRICE, Leonaton veljentytär.
MARGAREETA, | Heron seuranaisia.
URSULA, |
Sanansaattajia, vartijoita ja seuralaisia.
TAPAUS Messinassa.

ENSIMMÄINEN NÄYTÖS

Ensimmäinen kohtaus Leonaton talon edustalla

(Leonato, Hero, Beatrice ja sanansaattaja tulevat.)

LEONATO. Näen tästä kirjeestä että Aragonian prinssi, Don Pedro, tänä iltana saapuu Messinaan.

SANANSAATTAJA. Hän on jo hyvinkin lähellä; tuskin kolmen peninkulman päässä hänestä erosin.

LEONATO. Kuinka monta aatelismiestä olette tässä tappelussa menettäneet?

SANANSAATTAJA. Vain joitakuita arvohenkilöitä, ei yhtäkään mainemiestä.

LEONATO. Voitto on kahden arvoinen, kun voittaja palaa kotiin täysin joukoin. Näen tästä, että Don Pedro on erityisesti huomiota osoittanut nuorelle Claudio-nimiselle florensilaiselle.

SANANSAATTAJA. Hän onkin sen täysin ansainnut, ja Don Pedro on hänen ansionsa täysin tunnustanut. Hän on enemmän tehnyt, kuin mitä hänen ikäiseltään olisi odottanut, ja lampaan hahmossa toimittanut jalopeuran töitä: hän todellakin suuremmassa määrin voittaa kaikki toiveet, kuin mitä voisitte toivoakaan minun voivani tässä kertoa.

LEONATO. Hänellä on täällä Messinassa setä, joka tulee tuosta kovin iloiseksi.

SANANSAATTAJA. Olen vienyt hänelle kirjeitä, jotka näyttivät tuottavan hänelle suurta iloa, jopa niinkin suurta, että ilo ei voinut esiintyä kyllin hillittynä, osoittamatta tuskan tuntomerkkiä.

LEONATO. Purskahtiko hän itkuun?

SANANSAATTAJA. Oikein valtavaan itkuun.

LEONATO. Hellää hellyyden yltäkylläisyyttä! Ei ole kasvoja puhtaampia kuin ne, joita näin pestään. Paljo, paljo parempi on itkeä ilosta, kuin iloita itkusta.

BEATRICE. Sanokaa, olkaa hyvä, onko signor Kalpanen palannut sodasta vai ei.

SANANSAATTAJA. En tunne ketään sen nimistä, neiti; ei ollut ketään sellaista arvohenkilöä armeijassa.

LEONATO. Ketä sinä kyselet, tyttö?

HERO. Serkkuni tarkoittaa signor Benediktiä, padualaista.

SANANSAATTAJA. Oi, hän on palannut ja yhtä iloisena kuin koskaan ennen.

BEATRICE. Hän täällä Messinassa naulasi julki ilmoituksen,¹ jossa vaati Cupidoa kilpakeihäisille; ja setäni narri, joka sattui tämän vaatimuksen lukemaan, kirjoitti Cupidon nimessä sen alle ja vaati miestä sulkasotasille. Sanokaa, olkaa hyvä, kuinka monta on hän tässä sodassa tappanut ja syönyt? Ei, sanokaa vain, kuinka monta hän on tappanut, sillä minä lupasin syödä kaikki, jotka hän tappaisi.

LEONATO. Totisesti, tyttöseni, liiaksi pistelet signor Benediktiä; mutta kyllä hän sen vielä sinulle maksaa, ole varma siitä.

SANANSAATTAJA. Hän on, neitiseni, kunnostanut itseään tässä sodassa.

BEATRICE. Teillä oli homehtunutta muonaa, ja hän auttoi teitä sen syömisessä, eikö niin? Hän on oikein urhoollinen lusikkasankari; hänellä on verraton ruokahalu.

SANANSAATTAJA. Hän on kelpo soturi; siitä, neiti, vastaan.

BEATRICE. Kelpo soturi neitiä vastaan; mutta mitä on hän herraa vastaan.

¹ Naulasi julki ilmoituksen. Miekkailijat, ampujat ja nyrkkitaistelijat panivat julkisiin paikkoihin ilmoituksia, joissa vaativat halukkaita kilpailuun, ja se, joka siihen suostui, kirjoitti nimensä ilmoituksen alle.

SANANSAATTAJA. Herra herraa vastaan, mies miestä vastaan; kaikilla kunnon avuilla täytetty.

BEATRICE. Niin, todellakin, täytetty! Ja täyte on miehen mukainen, – no niin, olemmehan kaikki kuolevaisia.

LEONATO. Älkää, herra, käsittäkö väärin veljeni tytärtä. He käyvät keskenään jonkinlaista leikkisotaa, hän ja signor Benedikt; aina kun tapaavat, syntyy älyottelu heidän välillään.

BEATRICE. Mutta valitettavasti hän aina joutuu alakynteen. Viime ottelussamme neljä hänen viidestä älynvoimastaan pötki liikaten pakoon, ja nyt ei koko miehellä ole muuta kuin yksi jäljellä; niin että jos hänellä vielä on älyn riepua lämpimikseen, pitääköön sitä tuntomerkkinä, joka erottaa hänet hänen hevosestaan; sillä sen verran sitä tuskin on jäänyt, että hän voi käydä järkiolennosta. Hänellä on joka kuukausi uusi uskottunsa.

SANANSAATTAJA. Onko mahdollista?

BEATRICE. Sangen helposti mahdollista: hänen ystävyytensä on niinkuin hänen hattunsa kuosin, se vaihtelee uusimman muodin mukaan.

SANANSAATTAJA. Huomaan, neitiseni, että tämä herra ei ole teillä hyvissä kirjoissa.

BEATRICE. Ei olekaan; ja jos olisikin, niin polttaisin kirjani. Mutta pyydän: sanokaa, kuka on hänen seurakumppaninsa? Eikö ole ketään nuorta riitapukaria, jota haluttaisi tehdä hänen kanssaan matkaa hornaan?

SANANSAATTAJA. Hän on enimmäkseen jalon Claudion seurassa.

BEATRICE. Taivaan taatto! Häneen hän varmaankin tarttuu kiinni kuin tauti; hänet saa kimppuunsa pikemmin kuin ruton; ja se, jonka hän tartuttaa, tulee paikalla hassuksi. Jumala auttakoon jaloa Claudiota! Jos hän on saanut Benediktin niskoilleen, niin saa hän hellittää tuhat puntaa, ennenkuin paranee.

SANANSAATTAJA. Tahtoisin olla hyvässä ystävydessä teidän kanssanne.

BEATRICE. Olkaa, hyvä ystävä.

LEONATO. Sinä, Beatrice, et koskaan tule hassuksi.

BEATRICE. En ennen, kuin tulee kuuma tammikuu.

SANANSAATTAJA. Don Pedro on saapunut.

(Don Pedro, Balthasar, Don Juan, Claudio ja Benedikt tulevat.)

DON PEDRO. Rakas signor Leonato, tulette vaivaanne vastaan; maailman tapa on karttaa kulunkeja, mutta te niitä etsitte.

LEONATO. Ei koskaan tullut vaiva talooni teidän hahmossanne, armollinen herra; kun vaiva on ohi, niin mielihyvä jää; mutta kun te meidät jätätte, niin suru jää olemaan ja ilo sanoo hyvästi.

DON PEDRO. Tartutte taakkaanne liian halukkaasti. – Tämä on tyttärenne, arvaan ma.

LEONATO. Hänen äitinsä on sitä monasti minulle sanonut.

BENEDIKT. Epäilittekö, herra hyvä, koska kysyitte?

LEONATO. En, signor Benedikt; sillä te olitte silloin vielä lapsi.

DON PEDRO. Siinä saitte, Benedikt; tästä voimme arvata, millainen olette nyt miehistyneenä. – Toden totta, neiti itse ilmaisee isänsä. – Onneksi olkoon, neitiseni! Tulette kunnon isään.

BENEDIKT. Vaikka signor Leonato onkin hänen isänsä, niin tämä neiti, vaikka saisi koko Messinan, ei tahtoisin hänen päättään hartioilleen, olkoon jos kuinka hänen näköisensä.

BEATRICE. Kumma, että aina tahdotte lörpötellä, signor Benedikt; kukaan ihminen ei teistä välitä.

BENEDIKT. Mitä, rakas neiti Inho? Vieläkö te elätte?

BEATRICE. Kuinka voisi Inho kuolla, kun sillä on niin sopivaa ravintoa kuin signor Benedikt? Itse kohteliaisuus muuttuu inhoksi, kun te tulette likelle.

BENEDIKT. Silloin on kohteliaisuus tuuliviiri. Mutta se vain on varma, että minua rakastavat kaikki naiset, paitse te yksin; ja soisin, että voisin sydämessäni tuntea, ettei minulla ole niin kovaa sydäntä; sillä, totisesti, en rakasta ketään.

BEATRICE. Mikä suuri onni naisille! He olisivat muuten saaneet vaarallisen kosijan kiusakseen. Kiitän Jumalaa ja kylmää vertani, että tässä asiassa olen samaa mieltä kuin te. Kuulisin mieluummin koiran haukkuvan varista, kuin miehen vannovan, että hän rakastaa minua.

BENEDIKT. Jumala suokoon, että armollinen neiti aina olisi sitä mieltä; silloin toinen tai toinen kunnan mies välttäisi kovan kohtalon saada kasvonsa kynsityksi.

BEATRICE. Kynsiminen ei voisi niitä rumemmiksi tehdä, jos ne olisivat teidän kasvojenne kaltaiset.

BENEDIKT. Kas vain, tähän olette erinomainen papukaijan opettaja.

BEATRICE. Minun kieltäni puhuva lintu on parempi kuin teidän kieltänne puhuva elukka.

BENEDIKT. Soisin että heponi olisi yhtä liukas kuin teidän kielenne, ja yhtä kestävä. Mutta jatkakaa laukkaanne, Herran nimessä, minä olen lopettanut.

BEATRICE. Te lopetatte aina, niinkuin vanha hevoskoni hölkkänsä; tunnen teidät vanhastaan.

DON PEDRO. Lyhykäisesti: Leonato, – signor Claudio ja signor Benedikt, – hyvä ystäväni, Leonato, pyytää teitä kaikkia vieraikseen. Sanoin hänelle, että viivymme täällä ainakin kuukauden, ja hän sydämmestään rukoilee, että joku sattumus pidättäisi meitä vielä kauemmin; uskallan vannoa, että hän ei ole mikään ulkokullattu, vaan että rukous lähtee sydämmestä.

LEONATO. Jos sen vannotte, prinssi, niin ette vanno väärin. – Sallikaa minun sanoa teidät tervetulleeksi, prinssi Juan; sovittuanne veljenne, prinssin, kanssa, omistan teille nöyrimmän kunnioitukseni.

DON JUAN. Kiitoksia; en ole monisanainen; kiitän vain teitä.

LEONATO. Suvaitkaa, teidän armonne, astua edellä.

DON PEDRO. Kätenne, Leonato; menkäämme yhdessä.

(Kaikki menevät, paitsi Benedikt ja Claudio.)

CLAUDIO. Benedikt, tarkastitko signor Leonaton tytärtä?

BENEDIKT. En häntä tarkastanut, mutta kyllä häntä katselin.

CLAUDIO. Eikö hän ole siveä nuori tyttö?

BENEDIKT. Kysytkö suoraa, vilpitöntä ajatustani rehellisenä miehenä vai tahdotko, että vastaan tapani mukaan, hänen sukupuolensa ilmeisenä vihamiehenä?

CLAUDIO. Ei, vastaa tyynesti ja vakaasti.

BENEDIKT. No siis, kautta kunniani: minusta on hän liian matala ansaitakseen korkeata kiitosta, liian tumma kannattaakseen kirkasta kiitosta ja liian pieni saadakseen suurta kiitosta; sen vain voin sanoa hänen puolustuksekseni, että, jos hän olisi toisenlainen kuin on, hän ei olisi soma, ja koska hän ei ole toisenlainen kuin on, niin en pidä hänestä.

CLAUDIO. Luulet, että puhun piloja. Ei, sano minulle suoraan, mitä pidät hänestä.

BENEDIKT. Aiotko hänet ostaa, kun niin tyystin tiedustelet?

CLAUDIO. Voisiko koko maailmalla ostaa semmoista helmeä?

BENEDIKT. Voisi hyvinkin, vieläpä kotelonkin päälliseksi. Mutta puhutko tätä oikein tosissasi? Vai rupeatko koiranhampaaksi ja uskottelet meille, että Cupido on oiva jäniksenpyytäjä ja Vulcanus verraton salvumies?² Sano, mitä nuottia pitää soittaa, voidakseen yhtyä virteesi?

CLAUDIO. Minun silmissäni hän on ihanin nainen, minkä koskaan olen nähnyt.

BENEDIKT. Kyllä minäkin silmälasitta näen, mutta kaikesta tuosta en näe mitään. Tuo hänen serkkunsa – jos hän ei vain olisi raivotarten riivaama – on häntä niin paljon kauniimpi, kuin

² Rupeatko koiranhampaaksi ja uskottelet j.n.e. Tarkoitus on: puhutko mahdottomia? Cupido on sokea eikä voi jänistä ampua, ja Vulkanus on seppä.

toukokuun ensimmäinen päivä on kauniimpi joulukuun viimeistä. Mutta ethän vain aikone heittäytyä aviomieheksi, mitä?

CLAUDIO. Vaikka olisin vastakohdan vannonutkin, niin tuskin uskoisin itseäni, jos Hero tahtoisi ruveta vaimokseni.

BENEDIKT. Onko niiksi tullut, todellakin? Eikö siis maailmassa enää ole yhtäkään miestä, joka voisi pitää hattua päässään herättämättä epäluuloa? Enkö enää koskaan saa nähdä kuusikymmen vuotista vanhaapoikaa? Onnea matkaan! Jos välttämättä tahdot pistää niskasi ikeeseen, niin kanna kärsien ristisi ja vietä huokauksilla sunnuntaipäiväsi. Kas, Don Pedro tulee sinua etsimään.

(Don Pedro palaa.)

DON PEDRO. Mitä salaisuuksia teillä on, kun ette tulleet mukaan Leonaton luo?

BENEDIKT. Soisin, että teidän armonne pakottaisi minut sen sanomaan.

DON PEDRO. Minä käsken, uskollisuusvalasi nimessä.

BENEDIKT. Kuuletko, kreivi Claudio: voin olla puhumaton niinkuin mykkä, siitä saat olla varma; mutta uskollisuusvalani, – huomaa: uskollisuusvalani. – Mies on rakastunut, teidän armonne. Kehen? – kysytte. Huomatkaa, kuinka lyhyt on vastaus: Heroon, Leonaton lyhyeen tyttäreeseen.

CLAUDIO. Jos niin olisi, niin olisi se nyt sanottu.

BENEDIKT. Niinkuin vanha satu, teidän armonne: ei ole niin, ja ei ole ollut niin, ja jumala varjelkoon, että koskaan olisikaan niin.

CLAUDIO. Jos ei kiihkoni lyhyessä ajassa muutu, niin varjelkoon Jumala, että olisi toisin.

DON PEDRO. Aamen, jos häntä rakastatte, sillä tyttö on sen hyvin ansainnut.

CLAUDIO. Sen te vain sanotte, prinssi, kietoaksenne minut.

DON PEDRO. Kunniani kautta, sanoin mitä ajattelin.

CLAUDIO. Kuntoni kautta, prinssi, niinikään minä.

BENEDIKT. Ja niinikään minä, kaksinaisen kuntoni ja kunniani kautta.

CLAUDIO. Että häntä rakastan, sen minä tunnen.

DON PEDRO. Että hän sen ansaitsee, sen minä tiedän.

BENEDIKT. Että minä en tunne, kuinka häntä voi rakastaa, enkä tiedä, miten hän sen ansaitsee, se on vakaumus, jota mikään liekki ei voi minusta sulattaa irti; siitä menen vaikka polttoroviolle.

DON PEDRO. Sinä olet aina ollut paatunut kerettiläinen, mitä kauneuden halveksimiseen tulee.

CLAUDIO. Eikä ole koskaan voinut osassaan pysyä muuten, kuin pakottamalla tahtoaan.

BENEDIKT. Että nainen minut synnytti, siitä häntä kiitän; että hän minut kasvatti, siitä niinikään häntä nöyrimmästi kiitän; mutta että kantaisin sarvea otsassani tai ripustaisin jahtitorveni näkymättömään kantohihnaan, sitä eivät naiset voine minulta vaatia. Etten tekisi heille sitä vääryyttä, että epäilisin ketään heistä, niin tahdon itselleni pidättää sen oikeuden, etten usko ketään heistä; ja kun otan siitä viisua, niin on viisun loppu se, että jään vanhaksipojaksi.

DON PEDRO. Kyllä vielä, ennenkuin kuolen, näen sinut kalpeana rakkaudesta.

BENEDIKT. Vihasta, taudista taikka nälästä, hyvä prinssi, vaan ette rakkaudesta. Jos koskaan näette, että rakkaudesta menetän enemmän verta, kuin minkä voi korvata pullollinen viiniä, niin saatte silmäni puhkaista ballaadin sepustajan kynällä tai ripustaa minut porttolan ovikilveksi ja kirjoittaa alle: "sokea Cupido".

DON PEDRO. Hyvä; jos koskaan tästä uskostasi luovut, niin kyllä joudut makean naurun esineeksi.

BENEDIKT. Jos sen teen, niin saatte ripustaa minut, kuin kissan puteliin ja ampua minua,³ ja sitä, joka minuun osaa, saatte taputtaa olkapäälle ja kutsua Aatamiksi.⁴

³ Saatte ripustaa minut kuin kissan puteliin j.n.e. Viittaa vanhaan kansanleikkiin Englannissa.

DON PEDRO. No niin, se aika vielä tulee, "Ett' ikeen alle villi härkä taipuu".

BENEDIKT. Sen tehköön villi härkä; mutta jos koskaan järkevä Benedikt sen tekee, niin kiskokaa sarvet härän päästä ja pankaa ne minun otsaani, ja antakaa sitten jonkun poropeukalon kuvata minut, ja yhtä suurilla kirjaimilla, kuin on tapana ilmoittaa: "Tässä saa hyviä hevosia vuokrata", präntätkää kuvani alle: "Tässä on nähtävänä Benedikt, se nainut mies".

CLAUDIO. Jos semmoista tapahtuisi, tulisit varmaan sarvihulluksi.

DON PEDRO. Varo! Jos Cupido ei ole koko viinikkoansa Venetiassa tyhjentänyt,⁵ niin saanet ennen pitkää täristä hänen edessään.

BENEDIKT. Silloin täytyy ensin tulla maantäristys.

DON PEDRO. No, no, toinen tunti, toinen tuuma. Sill'aikaa, rakas signor Benedikt, mene Leonaton luo, vie terveisiä minulta ja sano, että kyllä tulen illalliselle; hän on varmaan tehnyt suuria valmistuksia.

BENEDIKT. Sellaisen lähetyksen uskon vielä voivani täyttää, ja nyt jätän teidät —

CLAUDIO. "Herran haltuun; annettu talossani" — jos minulla semmoista olisi, —

DON PEDRO. "Kuudentena heinäkuuta: uskollinen ystävänne Benedikt."

BENEDIKT. No, no, pilkka pois! Koko teidän pakinanne on joskus tilkuilla reunustettua, ja reunus on sangen huonosti kurottu kiinni. Ennenkuin vasta tällaisia rikkikulutettuja pilapätkiä käytätte, tutkikaa ensin omaatuntoanne, ja sillä jätän teidät hyvästi.

(Menee.)

CLAUDIO.

Nyt voisitte mua auttaa, jalo prinssi.

DON PEDRO.

Neuvoilles ystävyuteni on altis;
Sit' opeta, niin vaikeimmankin läksyn
Se helpost' oppii, kun se vain sua auttaa.

CLAUDIO.

Leonatoll' onko poikaa, hyvä prinssi?

DON PEDRO.

Ei, muut' ei hällä perijää kuin Hero.
Hänt' aatteletko, Claudio?

CLAUDIO.

Oi, prinssi,
Nyt päätyneen kun sodan alotitte,
Soturin silmin hänet näin, ja mua
Hän miellytti; mut raaka sotavirka
Ei lemmeks suonut mieltymyksen kasvaa.

⁴ *Kutsua Aatamiksi.* Adam Bell oli kuuluisa, kansanlaulun ylistämä jousimies.

⁵ *Jos ei Cupido ole koko viinikkoansa Venetiassa tyhjentänyt.* Venetia oli Sh: n aikaan kuuluisa kauniista ja auliista naisistaan ja lemmenseikkailuistaan.

Mut nyt kun palajan ja sotatuumat
On väistyneet, niin niiden sijan täyttää
Ihana sulotunne, joka kuiskaa,
Kuink' on tuo Hero viehkeä, ja sanoo
Ett' ennen sota mielistyin jo häneen.

DON PEDRO.

Sin' olet niinkuin kaikki rakastajat:
Upotat kuulijasi sanatulvaan.
Jos lemmit Heroa, niin huolet' ollos;
Ma puhun hänen sekä isän kanssa,
Ja tytön saat. Tuo eikö tarkoitukses,
Noin somasti kun puhees sommittelit?

CLAUDIO.

Olette oiva lemmen vaaliija,
Kun muodosta jo lemmentuskan näätte.
Jott' ylen rutolta ei lempi näyttäis,
Venyvin puhein kaunistaa sit' aioin.
DON PEDRO.
Miks tehdä silta leveämmäks virtaa!
Kun hätä suurin on, on apu lähin.
Se sulle tarjon' on; sa lemmit: hyvä,
Ja minä sulle hankin apukeinot.
Tän' iltana on, näet, naamiaiset;
Sua siellä valepuvuss' osoittelen
Ja sanon Herolle, ett' olen Claudio,
Ja tytön poveen sydämmeni valan
Ja lempiluotteitteni valtavalla
Ma rynnäköllä korvans' otan vangiks.
Isälle sitten asiasta puhun,
Ja sun on tyttö, se sen virren loppu.
Ja tuumasta nyt heti käydään toimeen.

(Menevät.)

Toinen kohtaus

Huone Lennaton talossa

(Leonato ja Antonio tulevat.)

LEONATO. No, veli hyvä, missä on poikasi, minun lankoni? – Onko hän hankkinut soittajia?

ANTONIO. Hän sitä täydessä hommassa puuhaa. Mutta, veliseni, voin kertoa sinulle kummia uutisia, joita et olisi ikänäsi saattanut uneksiakaan.

LEONATO. Hyviäkö ovat?

ANTONIO. Riippuu siitä, miksi loppu ne leimaa; kaunis on kuori; hyviltä näyttävät päältäpäin. Eräs minun palvelijani sattui kuulemaan prinssin ja kreivi Claudion keskustelua, kun kävelivät tiheässä lehtokujassa puutarhassani. Prinssi Claudiolle ilmaisi rakastavansa veljentytärtäni, sinun tytärtäsi, ja aikovansa hänelle tunnustaa rakkautensa tänä iltana tanssiaisissa; ja jos huomaisi hänet taipuvaiseksi, niin aikoisi hän ottaa tilaisuudesta vaarin ja heti puhua sinun kanssasi asiasta.

LEONATO. Onko älyä sillä miehellä, joka tätä kertoi?

ANTONIO. Aika sukkela mies. Lähetän häntä noutamaan, niin saat itse häntä kuulustella.

LEONATO. Älä, älä! Pidämme tätä unena, kunnes se ilmenee todellisuutena. Mutta tahdon kuitenkin antaa tästä tiedon tyttärelleni, jotta hän olisi valmiimpi vastaamaan, jos siitä kenties tosi tulisi. Mene sinä ja ilmoita se hänelle. (Useita henkilöitä kulkee näyttämiin poikitse.) Hyvät langot, tiedätte tehtävänne. – Oi, anteeksi, hyvä ystävä, tule kanssani, tarvitsen taitoasi. – Hyvä lanko, ole apunani näissä kiireissä.

(Menevät.)

Kolmas kohta Toinen huone Leonaton talossa

(Don Juan ja Conrad tulevat.)

CONRAD. Mitä hittoa, prinssi, miksi on mielenne niin ylenmäärin synkkä?

DON JUAN. Siksi, että minulla on niin ylenmäärin syytä siihen, siksi on synkkeyteni niin määrää vailla.

CONRAD. Teidän tulisi kuulla järkeänne.

DON JUAN. Ja jos sitä kuulisinkin, niin mitä siunausta siitä?

CONRAD. Jos ei heti kohta apuakaan, niin ainakin kestävyyttä kärsimään.

DON JUAN. Ihmettelen, että sinä, joka – niinkuin itse sanot – olet syntynyt Saturnuksen turvissa,⁶ huolit esittää siveellistä lääkettä kuolettavaan vammaan. En voi salata, mikä olen; minun täytyy olla synkkä, kun minulla on siihen syytä, ja olla nauramatta kenenkään sukkeluuksille; syödä, kun minun on nälkä, ja olla katsomatta kenenkään mieliä; nukkua, kun minun on uni, ja olla kenenkään toimiin sekaantumatta; nauraa, kun olen iloinen, ja olla sukoilematta muiden mielipidettä.

CONRAD. Niin kyllä; mutta teidän ei pitäisi noin sitä tuoda näkyviin, ennenkuin voitte sen tehdä joutumatta pulaan. Olette äskettäin ollut riidassa veljenne kanssa, ja hän on vastikään ottanut teidät jälleen armoonsa; ja siihen on teidän mahdoton oikein juurtua, jos ette itse tee itsellenne kaunista ilmaa; on välttämätöntä, että itse kypsyttätte elonne.

DON JUAN. Ennemmin olisin orjantappurana pensasaidassa kuin ruusuna hänen armossaan; ja minun verelleni on mukavampi olla kaikkien ylenkatseena kuin sievistelyillä ja kursauksilla luikerrella ihmisten suosioon. Siis, jos ei voidakaan sanoa, että olen imarteleva kunnon mies, niin ei myöskään voida kieltää, että olen rehellinen konna. Kun minulla on kuonokoppa, niin minuun luotetaan, ja puntit jaloissa saan vapaana juosta; senvuoksi olenkin päättänyt olla laulamatta häkissäni. Jos saisin käyttää hampaitani, niin purisin, ja jos minulla olisi vapaus, niin tekisin mitä tahtoisin. Siihen asti suo minun olla mikä olen; älä koeta minua muuttaa.

CONRAD. Ettekö voisi tyytymättömyyttänne johonkin käyttää?

DON JUAN. Käytän sitä niin paljon kuin voin, sillä mitään muuta en käytä. Kuka tulee tuossa? Mitä uutta, Borachio?

(Borachio tulee.)

BORACHIO. Tulen juuri noista suurista iltapidoista. Leonato kuninkaallisesti kestitsee veljeänne, prinssiä; ja voin teille ilmoittaa, että on tekeillä naimiskauppa.

DON JUAN. Olisiko tuossa jotakin pohjaa, jolle voisi rakentaa onnettomuutta? Kuka on se narri, joka kihlaa itselleen kotiristin?

BORACHIO. Veljenne oikea käsi.

DON JUAN. Kuka? Tuo erinomainen Claudioko?

BORACHIO. Sama mies.

DON JUAN. Soma veitikka! Ja kehen? Kehen hän on silmänsä iskenyt?

BORACHIO. He, Heroon Leonaton tyttären ja perijään.

DON JUAN. Vai siihen kananpoikaseen! Kuinka sait sen tietää?

BORACHIO. Minun toimenani on huoneiden hajuttaminen, ja paraikaa kun suitsuttelin ummehtunutta suojaa, tulivat prinssi ja Claudio käsityksin ja vakavasti keskustellen. Pujahdin

⁶ Syntynyt Saturnuksen turvissa. Saturnusta pidettiin alakuloisen luonteensävyn synnyttäjänä.

seinäverhon taakse⁷ ja sinne kuulin, kuinka sopivat siitä, että prinssin tulisi kosia Heroa itselleen ja, kun oli hänet saanut, antaa hänet kreivi Claudiolle.

DON JUAN. Tule pois, mennään sinne! Tuosta saa mielikarvauteni ravintoa. Tuo nuori tulokas saa kaiken kunnian kukistumisestani; jos voin tehdä hänelle jokin tavoin kiusaa, niin olen kaikin tavoin onnellinen. Voinko luottaa teihin kumpaankin? Tahdotteko auttaa minua!

CONRAD. Hamaan kuolemaan, armollinen prinssi.

DON JUAN. Mennään siis noihin suuriin pitoihin. Ilo on siellä sitä suurempi, kun minut on nujerrettu. Jospa vain kokki olisi samaa mieltä kuin minä! – Mennäänkö katsomaan, mitä on tehtävää?

BORACHIO. Niinkuin käskette, armollinen herra.

(Menevät.)

⁷ *Pujahdin seinäverhon taakse.* Seinäverhot olivat Sh: n aikaan irtonaiset ja ripustettiin jonkin matkan päähän seinästä, jotta niiden taakse voi piiloutua.

TOINEN NÄYTÖS

Ensimmäinen kohtaus Sali Leonaton talossa

(Leonato, Antonio, Hero, Beatrice y.m. tulevat.)

LEONATO. Eikö kreivi Juan ollut täällä illallisella?

ANTONIO. En nähnyt häntä.

BEATRICE. Kuinka happamelta se herrasmies näyttää! Aina kun hänet näen, saan närästystä koko tuntikaudeksi.

HERO. Hänellä on hyvin synkkä mieli.

BEATRICE. Se vasta olisi oivallinen mies, joka olisi hänen ja Benediktin keskivälillä; toinen on niinkuin kuva, ei sano mitään, ja toinen on niinkuin armollisen rouvan vanhin poika: pälpättää yhtenä.

LEONATO. Siis puoli signor Benediktin kieltä Don Juanin suussa, ja puoli Don Juanin synkkyyttä signor Benediktin kasvoissa, —

BEATRICE. Ja kauniit sääret ja somat jalat, setä, ja runsaasti rahaa taskussa; sellainen mies valloittaisi vaikka minkä naisen, — jos vain voittaisi hänen suosionsa.

LEONATO. Toden totta, tyttö, sinä et koskaan saa miestä, jos olet noin paha suustasi.

ANTONIO. Niin tosiaankin, hän on liian häijy.

BEATRICE. Liian häijy on enemmän kuin häijy; tällä tavalla menetän hyvän Jumalan lahjan, sillä sanottu on, että "häijylle lehmälle Jumala antaa lyhyet sarvet"; mutta liian häijylle lehmälle hän ei anna niitä laisinkaan.

LEONATO. Ettäkö, kun olet liian häijy, Jumala ei anna sinulle ollenkaan sarvia?

BEATRICE. Niin aivan, jos ei anna minulle miestä; mutta siitä armosta minä aamuin illoin polvillani rukoulen päästä. Hyvä Jumala, kuinka voisin sietää miestä, jolla on partaa kasvoissa! Parempi karvasäkki pään alla.

LEONATO. Voithan saada miehen, jolla ei ole partaa.

BEATRICE. Mitä sillä tekisin? Pukisinko hänet vaatteisiin ja tekisin kamarineitsyksen? Parrakas mies on enempi kuin poika, mutta parraton on vähempi kuin mies; joka on enempi kuin poika, se ei kelpaa minulle, ja joka on vähempi kuin mies, sille en minä kelpaa. Siis ennemmin otan kuuden killingin pestin⁸ karhunkuljettajalta ja vien hänen apinansa hornaan.

LEONATO. Menet siis hornaan?

BEATRICE. En, portille vain; siinä kohtaa minut paholainen, niinkuin vanha aviomies, sarvet päässä, ja sanoo: "Mene sinä taivaaseen, Beatrice, mene sinä taivaaseen; täällä ei ole sijaa teille tytöille." Ja näin jätän sinne apinani ja menen suoraa päätä Pietarin tykö. Taivasten taivas! Hän osoittaa minulle, missä poikamiehet istuvat, ja siellä me elämme niin hurskaasti kuin päivä on pitkä.

ANTONIO (Herolle). Mutta sinä, tyttöseni, sinä, toivon ma, käyt isäsi ohjain mukaan.

BEATRICE. Niin tietysti; serkkuni velvollisuus on niiaa ja sanoa: "niinkuin te tahdotte, isä hyvä"; mutta siinä tapauksessa, serkkuseni, pitää sen olla sievä ja nuori mies, muuten niiaat uudestaan ja sanot: "niinkuin minä tahdon, isä hyvä."

LEONATO. No, no, Beatrice, kyllä vielä koittaa se päivä, jolloin näen sinut miehellisenä.

⁸ *Otan kuuden killingin pestin* j.n.e. Vanhat piijat, jotka eläissään inhosivat lapsia, olivat, kansanluulon mukaan, määrättyt kuoltuaan kantamaan apinoita helvettiin.

BEATRICE. Ei ennen kuin Jumala tekee miehet muusta aineesta kuin maasta. Eikö ole häväistys naiselle joutua jätterän multamöhkäleen vallattavaksi? Tehdä tiliä töistään ja toimistaan ällipäiselle savitönkälle? Ei, setä, minä en miehistä huoli. Aatamin pojat ovat veljiäni, ja, totta puhuen, pidän syntinä mennä naimisiin sukulaiseni kanssa.

LEONATO. Muista, tyttäreni, mitä olen sinulle sanonut. Jos prinssi kosii sinua tuolla tavalla, niin tiedät mitä vastaat.

BEATRICE. Vika on soiton, serkkuseni, jos hänen kosinnassaan ei ole oikeata tahtia; jos prinssi on liian vaateliias, niin sano hänelle, että kaikissa asioissa tulee olla suhtaa ja tahtia, ja näin tanssi pois koko vastaus. Sillä kuule, Hero, kosiminen, naiminen ja katuminen on niinkuin hoppelokka, minuetti ja enkeliska: kosinta on kiivasta ja tulista kuin hyppypolska ja yhtä hassumaista; naiminen sievää ja säädyllistä kuin vanhanaikainen juhlallinen minuetti; ja sitte tulee katumus ja huonoin säärin tanssii enkeliskaansa yhä raskaammin ja raskaammin, kunnes kaatuu hautaan.

LEONATO. Serkku, sinä katselet asioita kierosti.

BEATRICE. Minulla on hyvät silmät, setä: voin nähdä kirkon keskellä päivää.

LEONATO. Naamiot tulevat, veliseni; tehkää tilaa!

(Don Pedro, Claudio, Benedikt, Balthasar, Don Juan, Borachio, Margareeta, Ursula y.m. tulevat sisään naamioituina.)

DON PEDRO. Neitiseni, suvaitsetteko käyskennellä ihailijanne kanssa?

HERO. Jos käyskelette kiltisti ja näytätte ystävälliseltä ja olette vaiti, niin lupaan käyskellä kanssanne, varsinkin kun aion käyskellä täältä pois.

DON PEDRO. Minunko seurassani?

HERO. Sen sanon, kun suvaitsen.

DON PEDRO. Ja milloin suvaitsette sen sanoa?

HERO. Kun näköenne minua miellyttää; sillä varjeltoon Jumala, että kannel olisi kotelon näköinen.

DON PEDRO (osoittaen naamariaan). Tää Philemonin katto on, ja Zeus sen asuu alla.

HERO.

Se oljist' on siis.

DON PEDRO.

Hiljaa, lempi puhuu kuiskaamalla.

(Menevät edelleen.)

BALTHASAR. No niin, tahtoisin että rakastaisitte minua.

MARGAREETA. Minä sitä en tahtois, teidän itsenne tähden, sillä minussa on paljon huonoja puolia.

BALTHASAR. Esimerkiksi?

MARGAREETA. Luen ääneen rukoukseni.

BALTHASAR. Sitä enemmän teitä rakastan: kuulija voi siihen sanoa aamen.

MARGAREETA. Jumala tuokoon minulle hyvän tanssijan.

BALTHASAR. Aamen!

MARGAREETA. Ja vieköön hänet pois silmistäni, kun tanssi on loppunut. – Vastaa, lukkari!

BALTHASAR. Vaiti nyt; messu on loppunut.

(Menevät edelleen.)

URSULA. Tunnen teidät vallan hyvin: olette signor Antonio.

ANTONIO. Toden totta, en ole.

URSULA. Tunnen teidät vaappuvasta päästänne.

ANTONIO. Totisesti, häntä vain jäljittelen.

URSULA. Ette voisi sitä tehdä niin häijyn hyvin, jos ette olisi hän itse. Tuohan on hänen kuiva kätensä⁹ ihka ilmeisenä. Olette kuin olettekin Antonio.

ANTONIO. Toden totta, en ole.

URSULA. Olkaa vait! Luuletteko, etten teitä tunne sukkelasta älystänne? Voiko hyve pysyä piilossa? Olette kuin olettekin hän; hengen lahjat pyrkivät ilmi, ja sillä hyvä.

(Menevät edelleen.)

BEATRICE. Ettekö sano, kuka sen on teille sanonut?

BENEDIKT. En, suokaa anteeksi.

BEATRICE. Ettekö myöskään sano, kuka olette!

BENEDIKT. En nyt.

BEATRICE. Ettäkö minä olen kopea ja ammennan parhaat sukkeluuteni hauskoista juttukirjoista! – Sitä ei ole kukaan muu voinut sanoa kuin signor Benedikt.

BENEDIKT. Mikä hän on miehiään?

BEATRICE. Hänet tunnette vallan hyvin, siitä olen varma.

BENEDIKT. En, toden totta.

BEATRICE. Eikö hän koskaan ole teitä naurattanut?

BENEDIKT. Sanokaa toki, kuka hän on.

BEATRICE. No niin, hän on prinssin hovinarri, sangen typerä hölmö, jonka ainoa kyky on keksiä luonnottomia parjauksia. Muut ei häntä ihaile kuin juopporentut, ja näitäkään hän ei viehätä älyllään, vaan rivoudellaan; hän huvittaa ja samalla suututtaa ihmisiä, ja sitten he nauravat hänelle ja pieksevät häntä. Hän on varmaan näillä vesillä; tahtoisin yhdyttää hänet.

BENEDIKT. Jos keksin tuon herran, niin kerron hänelle mitä hänestä sanoitte.

BEATRICE. Tehkää se; hän purkaa minuun korkeintaan pari sanansutkausta; ja jos kukaan kenties niistä ei välitä tai niille naura, niin sortuu hän raskasmielisyyteen, ja silloin on peltopyyn siipi pelastettu, sillä sinä iltana sillä narrilla ei varmaankaan ole ruokahalua. (Soittoa kuuluu sisältä.) Mutta seuratkamme johtajiamme.

BENEDIKT. Kaikessa, mikä on hyvää.

BEATRICE. Tietystikin, sillä jos he pahaan johtavat, niin jätän heidät ensi vuorossa.

(Menevät.)

(Tanssi alkaa sisällä. Kaikki poistuvat, paitsi Don Juan, Borachio ja Claudio.)

DON JUAN. Oikein, veljeni on rakastunut Heroon ja on mennyt kahdenkesken isän kanssa sopimaan kaupasta; naiset kulkevat niiden jäljissä, ja yksi naamio vain on jäänyt.

BAROCHIO. Ja se on Claudio, tunnen hänet ryhdistä.

DON JUAN. Olettehan signor Benedikt?

CLAUDIO. Oikein arvattu, se olen.

DON JUAN. Signor, olette veljeni likeinen ystävä; hän on hurmaantunut Heroon; pyydän, neuvokaa häntä luopumaan työstä; tyttö ei ole säätyyn nähden hänen vertaisensa; tekisitte siten kunnon miehen työn.

CLAUDIO. Mistä tiedätte, että hän Heroa rakastaa?

DON JUAN. Kuulin hänen valallaan sen vakuuttavan.

BORACHIO. Niinikään minä; hän vannoi naivansa hänet tänä iltana.

DON JUAN. Tulkaa pois ruokapöytään.

(Don Juan ja Borachio menevät.)

CLAUDIO.

⁹ Kuiva käsi merkitsi kylmäkiskoisuutta ja saituutta.

Näin Benediktinä ma vastasin,
Mut Claudiona kuulin pahaa uutta.
Niin on se: – prinssi kosii itselleen.
Kaikessa muussa kestää ystävyys,
Pait lemmen toimissa ja askareissa.
Siis omaa kieltään lempi käyttäköön,
Puhukoon silmä itse puolestansa
Ja valtamieheen älköön turvatko.
On kauneus velho, jonka taika muuttaa
Voi lihanhimoks hartaan ystävyiden.
Se jokahetkinen on kokemus;
Vaan tuot' en varonut. Hyvästi, Hero!

(Benedikt palaa.)

BENEDIKT. Kreivi Claudio?

CLAUDIO. Niin, se olen.

BENEDIKT. Tahdotteko tulla kanssani?

CLAUDIO. Minne?

BENEDIKT. Lähimmän pajupuun luo,¹⁰ omissa asioissanne, kreivi hyvä. Millä tavalla aiotte kantaa seppeltänne? Kaulassako niinkuin koronkiskuri kultavitjojaan?¹¹ Vai kainalossako niinkuin luutnantti vyöhyttään? Tavalla tai toisella tulee teidän sitä kantaa, sillä prinssi on siepannut Heronne.

CLAUDIO. Onneksi olkoon kauppa!

BENEDIKT. Mutta niinhän te puhutte kuin kunniallinen karjakauppias; noinhan nekin sanovat, kun ovat myyneet härän. Mutta olisitteko uskonut, että prinssi teille tekisi mokoman koltosen?

CLAUDIO. Pyydän, antakaa minun olla rauhassa.

BENEDIKT. Hoo, nythän hosutte kuin sokea mies; poika varasti teiltä ruoan, ja te lyötte ovipieltä.

CLAUDIO. Jos ette te mene, niin menen minä.

(Menee.)

BENEDIKT. Voi, tuota haavoitettua lintuparkaa! Nyt hän kai ryömii piiloon kaislistoon. – Mutta että se neiti Beatrice tunsu minut, eikä tuntenut! Prinssin narri! – No niin, suittavat siksi minua sanoa, kun olen iloinen poika, – niin! – mutta ei, teenhän näin sulaa vääryyttä itselleni; sellaisessa huudossa en toki ole; Beatricen halpa, katkera mieli se vain tahtoo käydä yleisestä mielipiteestä ja saattaa minut näin huutoon. Hyvä, kyllä hänelle sen vain koston.

(Don Pedro tulee.)

DON PEDRO. Signor, missä on kreivi? Oletteko nähnyt häntä?

BENEDIKT. Totta puhuen, prinssi hyvä, olen juuri näytellyt rouva Faman osaa. Tapasin hänet tässä niin alakuloisena kuin hakomaja yrttitarhassa.¹² Sanoin hänelle, – ja luulenpa sanoneeni totuuden – että teidän armonne on päässyt tuon nuoren neitosen suosioon; tarjouduin saattamaan häntä pajupuun luo, joko sitoakseni hänelle seppelleen, koska oli saanut rukkaset, tai kiertääkseni hänelle vitsan, koska oli ansainnut selkäsaunan.

¹⁰ *Lähimmän pajupuun luo.* Pajunlehdistä tehty seppeli oli onnettoman rakkauden vertauskuva.

¹¹ *Koronkiskuri kultavitjojaan.* Lontoon rikkailla porvareilla oli tapana pitää kallisarvoisia kultavitjoja: tavallisesti he myöskin antoivat lainaksi rahaa.

¹² *Hakomaja yrttitarhassa.* Vrt. Jesaia I: 8.

DON PEDRO. Selkäsaunan! Mitä pahaa hän on tehnyt?

BENEDIKT. Typerän koulupojan rikoksen, joka, ilmi-iloissaan siitä, että on löytänyt linnunpesän, näyttää sen kumppanilleen, ja tämä sen häneltä varastaa.

DON PEDRO. Sanotko luottamusta rikokseksi? Rikos on varkaan.

BENEDIKT. Eipä sittenkään olisi ollut hullummaksi, vaikka olisi vitsa kierretty ja seppele myös; seppeleen hän olisi voinut itse pitää, ja vitsa olisi ollut teitä varten, joka ymmärtääkseni olette hänen linnunpesänsä varastanut.

DON PEDRO. Minä vain opetan hänen lintujaan laulamaan ja annan ne sitten takaisin omistajalle.

BENEDIKT. Jos niiden laulu sointuu yhteen teidän puheenne kanssa, niin puhutte, totta tosiaan, niinkuin kunnon mies.

DON PEDRO. Neiti Beatricella on vähän kania teihin. Se herra, joka tanssi hänen kanssaan, kertoi hänelle, että te olitte kovin häntä loukannut.

BENEDIKT. Oh! Hän piteli minua pahemmin, kuin mitä pölkkykään voisi kestää; tammikin, jossa vain on yksi ainoakin vihreä lehti, olisi hänelle vastannut; itse naamarinikin alkoi saada eloa ja hämmästellä hänen kanssaan. Hän luuli minua toiseksi ja sanoi, että olin prinssin hovinarri, että olin ikävämpi kuin sakea sumuilma; ja näin sitä sateli satelemistaan päälleni ivaa niin mahdottomalla nopeudella, että seisoin siinä kuin mies pilkkataulun edessä, johon kokonainen armeija ampuu. Hän haastaa tikareita, ja joka sana on kuolinpisto; jos hänen hengityksensä olisi yhtä kauhistavaa kuin hänen puheensa, niin ei voisi hänen läheisyydessään elää, hän levittäisi ruttoa aina pohjantähteen asti. Häntä en naisi, vaikka hän toisi myötäjäisinä kaikki, mitä Aatamilla oli ennen syntiinlankeemusta. Hän voisi panna Herkuleen kääntämään paistinvarrasta, jopa pakottaa häntä pilkkomaan nuijansakin valkean viriksi. Ei, älkää puhuko hänestä; hän on itse helvetin Ate, vaikka kauniissa vaatteissa. Rukoilen Jumalaa, että joku tietäjä manaisi hänet täältä pois; sillä, toden totta, niin kauan kuin hän on täällä, on yhtä rauhallista elää helvetissä kuin kirkossa, ja ihmiset tekevät ehdollaan syntiä, että vain sinne pääsisivät; niin, totisesti, meteli, kauhu ja sekasorto kulkee hänen jäljissään.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.